

**MILLIY IQTISODIYOT TARMOQLARIGA INVESTITSİYALAR
JALB ETISH HOLATI TAHLILI VA INVESTITSİYALAR OQIMINI
BOSHQARISH**

*Andijon davlat texnika instituti
Muhandislik iqtisodiyot va boshqaruv fakulteti
Iqtisodiyot(tarmoq va sohalar) yo'nalishi
K-111-21- guruh talabasi
Abduxoliqov Jaxongir Turg'unboy o'g'li*

Annotatsiya: Ushbu maqola milliy iqtisodiyot tarmoqlariga investitsiyalar jalb etish holatini tahlil qiladi va investitsiyalar oqimini samarali boshqarish masalalarini ko'rib chiqadi. Unda investitsiyalarning iqtisodiy o'sish, yangi ish o'rinlari yaratish va texnologik modernizatsiyadagi roli yoritilgan. Shuningdek, investitsiya muhitini yaxshilash, xorijiy va mahalliy investitsiyalarni rag'batlantirish mexanizmlari, investitsiya loyihalarini samarali boshqarishning ahamiyati hamda mavjud muammolar va ularning yechimlari muhokama qilingan. Maqola iqtisodchilar, moliyachilar, davlat boshqaruvi organlari xodimlari va investitsiya siyosati bilan shug'ullanuvchi mutaxassislar uchun foydali bo'lishi mumkin.

Annotation This article analyzes the status of attracting investments into national economy sectors and addresses issues of effective investment flow management. It highlights the role of investments in economic growth, job creation, and technological modernization. Furthermore, it discusses improving the investment climate, mechanisms for stimulating foreign and domestic investments, the importance of effective management of investment projects, as well as existing problems and their solutions. This article may be useful for economists, financiers, government officials, and specialists involved in investment policy.

Kalit So'zlar: Milliy iqtisodiyot, investitsiyalar, investitsiya oqimi, investitsiya muhiti, xorijiy investitsiyalar, ichki investitsiyalar, iqtisodiy o'sish, investitsiyalarni boshqarish, loyihalar.

Keywords: *National economy, investments, investment flow, investment climate, foreign investments, domestic investments, economic growth, investment management, projects.*

Kirish

Milliy iqtisodiyotning barqaror va tez sur'atlarda rivojlanishi ko'p jihatdan unga jalb etilayotgan investitsiyalar hajmiga va ularning samarali boshqarilishiga bog'liq. Investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish, yangi texnologiyalarni joriy etish, ish o'rinlari yaratish va raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish uchun asosiy katalizator hisoblanadi. Ayniqsa, O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun investitsiyalar iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish va global iqtisodiyotga integratsiyalashishning muhim shartidir [1].

So'nggi yillarda O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilashga qaratilgan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirildi. Jumladan, xorijiy investorlar uchun sharoitlar yaratildi, investitsiya jarayonlarini soddalashtirish va investitsiya oqimini samarali boshqarish bo'yicha strategik vazifalar belgilandi. Ushbu maqolada milliy iqtisodiyot tarmoqlariga investitsiyalar jalb etish holati tahlil qilinadi, investitsiya oqimini boshqarishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganiladi, shuningdek, mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

Adabiyotlar Tahlili

Investitsiyalar va ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri ko'plab iqtisodchilarning diqqat markazida bo'lgan. Robert Solowning o'sish modeli investitsiyalarning kapital to'planishi va ishlab chiqarishni oshirishdagi rolini yoritgan [2]. Joseph Schumpeter investitsiyalarni innovatsiyalar bilan bog'lagan holda, ularni iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi deb hisoblagan [3]. David Ricardo esa sarmoya to'planishining iqtisodiy rentaga ta'sirini o'rgangan [4].

O'zbekistonda investitsiya jarayonlarini tahlil qilish bo'yicha Sh. G'ulomov, A. Abduxalilov va I. Hasanov kabi olimlar tomonidan tadqiqotlar olib borilgan. Ular investitsiya faoliyatini rag'batlantirish, xorijiy investitsiyalarni jalb etishning huquqiy asoslari va ularning milliy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganganlar [5, 6]. Biroq, investitsiya oqimini har bir tarmoq kesimida chuqur tahlil qilish, ularni

boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini qo'llash va investitsiya loyihalarining samaradorligini baholash bo'yicha tizimli yondashuvlar yetarli emas. Mazkur maqola ushbu bo'shliqlarni to'ldirishga qaratilgan.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda milliy iqtisodiyot tarmoqlariga investitsiyalar jalb etish holatini tahlil qilish va investitsiyalar oqimini boshqarish masalalarini o'rganish uchun quyidagi metodologiyalar qo'llaniladi:

- Statistika tahlil O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma'lumotlari (tarmoqlar bo'yicha investitsiyalar hajmi, tarkibi, dinamikasi, xorijiy investitsiyalar ulushi) tahlil qilinadi.
- Komparativ tahlil Investitsiya muhiti bo'yicha xalqaro reytinglar (masalan, Jahon bankining "Biznes yuritish" hisoboti) va ilg'or mamlakatlar tajribasi O'zbekiston tajribasi bilan qiyoslanadi.
- Sektorlararo tahlil Iqtisodiyotning turli tarmoqlariga (sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish va boshqalar) jalb etilgan investitsiyalar tahlil qilinib, ularning samaradorligi baholanadi.
- Ekspert baholash Investitsiya sohasi mutaxassislari, yirik investorlar va davlat boshqaruvi organlari vakillari bilan suhbatlar o'tkazish orqali amaliy muammolar va yechimlar bo'yicha fikrlar to'planadi.
- SWOT tahlili Milliy iqtisodiyotning investitsiya salohiyatining kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari va tahdidlari aniqlanadi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, so'nggi yillarda O'zbekistonda milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalar hajmi sezilarli darajada oshgan. Xususan, 2017-2024 yillarda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi X barobarga ko'paygan [7]. Bu o'sish hukumat tomonidan amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar, jumladan, investitsiya muhitini yaxshilash, erkin iqtisodiy zonalar tashkil etish va investorlar uchun imtiyozlar joriy etish natijasidir. Sanoat, energetika va infratuzilma kabi tarmoqlarga katta hajmdagi investitsiyalar yo'naltirilgan bo'lib, bu

ularning modernizatsiyasi va ishlab chiqarish quvvatlarini oshirishga xizmat qilmoqda.

Xorijiy investitsiyalar ulushi ham ortib bormoqda, bu esa mamlakatning xalqaro investitsiya bozoridagi jozibadorligini aks ettiradi. Biroq, investitsiyalar oqimini boshqarishda hali ham ayrim muammolar mavjud. Jumladan, ba'zi loyihalarda byurokratik to'siqlar, yer ajratish va infratuzilma bilan bog'liq muammolar, shuningdek, malakali kadrlar yetishmovchiligi investitsiya jarayonlarini sekinlashtirmoqda. Investitsiyalarning tarmoqlar bo'yicha taqsimoti notekisligi ham kuzatiladi.

Muhokama. Olingan natijalarni muhokama qilar ekanmiz, investitsiyalarning milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi hal qiluvchi rolini tasdiqlashimiz mumkin. Ularning jalb etilishi nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi, balki ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, innovatsiyalarni rag'batlantiradi va eksport salohiyatini mustahkamlaydi. Investitsiya oqimini samarali boshqarish – bu nafaqat investitsiya loyihalarini moliyalashtirish, balki ularning barcha bosqichlarini (g'oya, baholash, amalga oshirish, monitoring) nazorat qilishni ham anglatadi.

Shu bilan birga, mavjud muammolarni hal etish investitsiya muhitini yanada yaxshilash uchun muhimdir. Byurokratik to'siqlarni bartaraf etish, investitsiya loyihalarini tasdiqlash jarayonlarini soddalashtirish va investorlar uchun aniq huquqiy kafolatlar yaratish dolzarb vazifadir. Malakali kadrlar tayyorlash va infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan investitsiyalar ham muhim ahamiyatga ega. Investitsiyalarning tarmoqlar bo'yicha muvozanatli taqsimlanishini ta'minlash, ayniqsa, kichik va o'rta biznesga investitsiyalar jalb etishni rag'batlantirish orqali amalga oshirilishi lozim.

Xulosa. Milliy iqtisodiyot tarmoqlariga investitsiyalar jalb etish va ularni samarali boshqarish mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi. So'nggi yillarda erishilgan yutuqlarga qaramay, investitsiya jarayonida hali ham bir qator muammolar mavjud. Ushbu muammolarni hal etish va investitsiya oqimini yanada samarali boshqarish uchun quyidagilar taklif etiladi. Investitsiya qonunchiligini takomillashtirish Investor huquqlarini yanada

mustahkamlash, nizolarni hal qilish mexanizmlarini shaffoflashtirish va investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi normalarni unifikatsiya qilish. Davlat-xususiy sherikchilikni rivojlantirish Infratuzilma loyihalariga xususiy investitsiyalarni kengroq jalb etish uchun DXX mexanizmlarini kengaytirish va ularning shaffofligini oshirish. Investitsiya loyihalarini boshqarish tizimini modernizatsiya qilish Loyihalarni boshqarishning zamonaviy usullari (masalan, loyihalarni boshqarish markazlari, raqamli platformalar)ni joriy etish, ularning monitoringi va baholashini kuchaytirish. Kadrlar salohiyatini oshirish Investitsiya sohasida yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash, investorlar uchun maslahat xizmatlarini rivojlantirish. Hududiy va tarmoq investitsiya siyosatini muvofiqlashtirish Investitsiyalarning tarmoqlar va hududlar bo'yicha muvozanatli taqsimlanishini ta'minlash, chekka hududlarga investitsiyalarni jalb etishni rag'batlantirish. Ushbu takliflar milliy iqtisodiyotga investitsiyalar oqimini kuchaytirishga, ularning samaradorligini oshirishga va mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.
2. Solow R. M. A Contribution to the Theory of Economic Growth // The Quarterly Journal of Economics. – 1956. – Vol. 70, No. 1. – P. 65-94.
3. Schumpeter J. A. Capitalism, Socialism, and Democracy. – New York: Harper & Brothers, 1942.
4. Ricardo D. On the Principles of Political Economy and Taxation. – London: John Murray, 1817.
5. G'ulomov Sh. Investitsiya faoliyati samaradorligini oshirish yo'llari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
6. Abduxalilov A., Hasanov I. Xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi rasmiy sayti ma'lumotlari (investitsiyalar statistikasi).